

Mir božji.

Spisal Ksaver Meško.

Vse dni svojega življenja sem z največjim hrepenenjem koprnel po enem — po utehi in po srčnem miru . . .

Ko vprem svoj pogled nazaj na prehojene steze svojega življenja, vidim za seboj križev pot. Vije se daleč tja nazaj proti moji detinski dôbi. Ob straneh ceste stojé ciprese, in njihova žalobna tema jo senči. In glej, kakor daleč sega oko, vso stezo zre oškropljeno s krvjo mojega srca in omočeno s solzami moje toge.

Sam sem stopal po ti otožni poti, sam nesel svoj križ: nikogar ni nikjer bilo, da bi mi ga malce privzdignil ter mi ga za hip pomagal nesti. Nikogar nisem nikdar in nikjer srečal, ki bi mi otrl krvavi pot in mi obrisal pekoče solze: med žalujočimi cipresami sem stopal kakor po neskončni stezi v deželi mrtvih, kropeč jo s srčno krvjo in s solzami dušne žalosti.

Na vsem tem popotovanju sem z neizrekljivim hrepenenjem želel tolažbe in miru. Da bi mi kdo dal tolažečo besedico — večje bogastvo bi mi dal, kakor so kraljestva zemlje. Da bi prišel vsako večnost le en trenutek, ko bi mi oni glas, ki me je silil naprej po križevem potu, velel: „Postani in odpočij!“ . . . A nikoli miru, nikjer tolažbe. Moja duša pa je s slednjo mislijo drhtela po tolažbi in miru . . .

Včasih sem pač ves nevoljen odložil križ kam ob pot ter krenil raz to stezo. In komaj sem stopil iz mraka cipres, glej, kako žareče mi je zasijalo naproti solnce božje, lepo in veselo in srečno kakor deva ob poročnem dnevu. Pred zavzetimi očmi so se sprostiti cvetoči logi in gaji z božajočo senco, z belimi šetališči in napol skritimi počivališči. Vitke postave v dolgih, belih oblekah, tankih in prozornih, da so se belili izpod njih kipeči udi, so stopale po belih potih med svežim zelenjem. Gledal sem jih ter se čudil: čuj, kako radostno in brez-

skrbno zveni njihov smeh, glej, kako se blesté biseri v njihovih laseh, kako jim rdé lica od notranjega ognja, kako jim mlade oči krešejo iskre ter se prešerno ozirajo naokoli. V vejevju nad njimi pa pojó drobne pevke. Njihove pesmi se družijo s smehom in veseljem zaljubljenih parov v čudežno harmonijo: himna srečnih in blaženih je to. Dozdeva se, da je večna, nikdar izpeta, glaseča se iz raja do konca sveta.

In gledal sem in poslušal. In zavzeta duša mi je govorila: Glej, eden je pred teboj, stopi, vrni se vanj — pot ti je širom odprta. Tu najdeš uteho, mir in veselje.

In z veliko močjo mi je srce zahrepenelo tjadol v te loge in gaje. A noga je bila boječa in neodločno sem stopal proti njim: kakor bi se bal kake zasede, prevare. In res, ali se ne vsiljujem v tuje domovje, ali se moje misli ne oklepajo tuje lasti in se roka ne stega po nečem, česar na veke ne sme imeti?

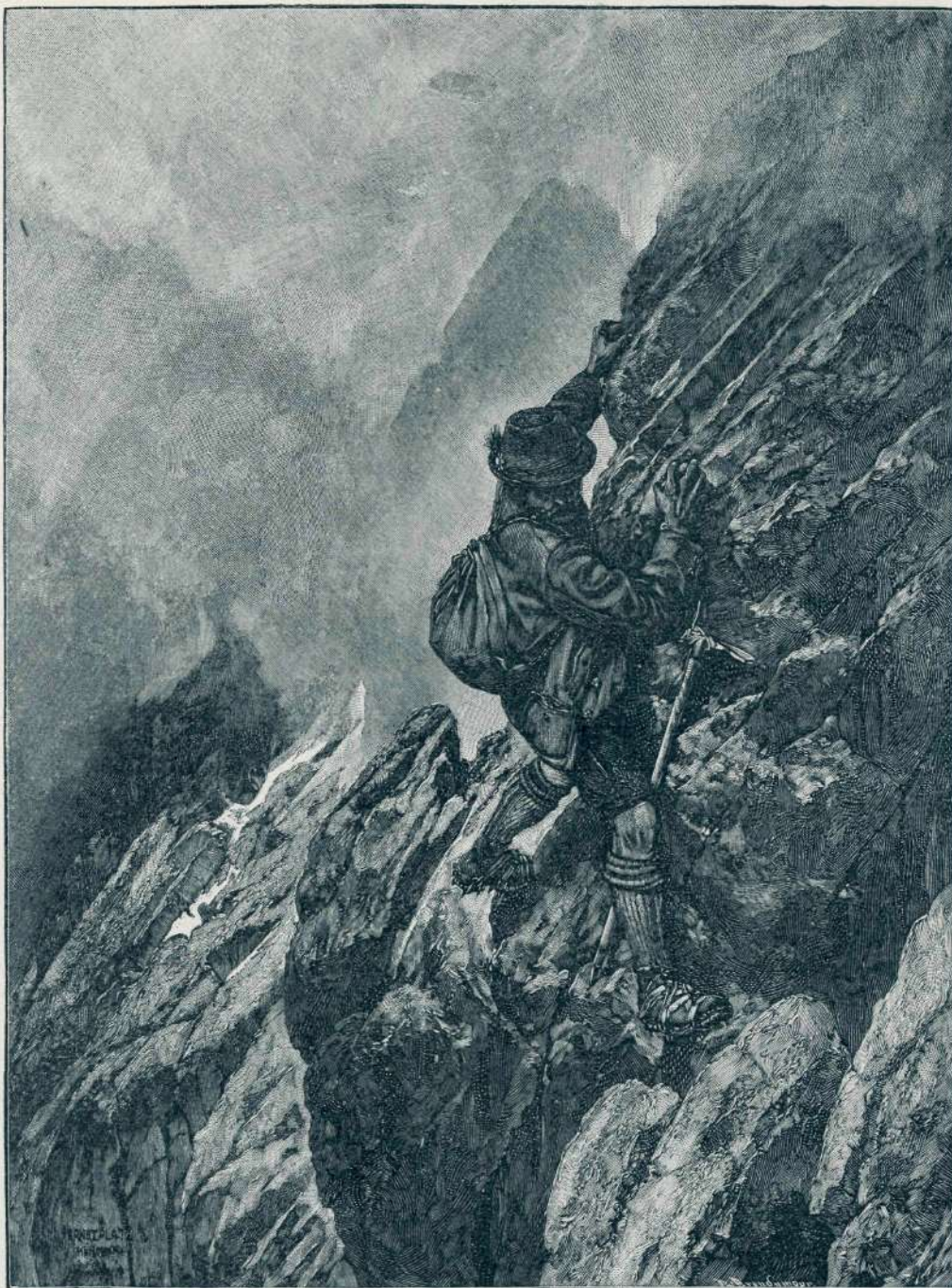
Noga mi je zastajala. A hrepenenje je bilo mogočnejše.

In šel sem k njim, k blaženim in srečnim, v one sanjave loge in zeleneče gaje.

Nad menoj je gorelo veliko in toplo solnce, da me je slepilo. Ob meni je uspa-vajoče šuštel drevje: da, tukaj bi legel in počival dolgo dolgo, da bi se odpočil od svoje težke poti. Cvetice so dehtele ob poti, in njihov vonj me je mamil: ob stezi tam med cipresami jih ni bilo. Pred menoj, za menoj, ob meni se je glasil smeh in sladke, napol šepetane besede ljubezni: kdo se smeji tam zunaj na križevem potu, kdo govori tam take besede? Daj, z vso dušo se vdaj temu življenju, objemi ga, okleni se ga mogočno, da ga obdržiš za vedno ob sebi — daj!

In res sem tudi jaz hotel odpreti srce toplim žarkom in dušo brezskrbnemu veselju; tudi jaz bi se rad nasmejäl zvonko in ra-

dostno — a glej, solnčni žarki so se boječe odtegovali, veselje ni maralo videti poti v mojo dušo, in nasmeh mi je zamrl na ust-
 ranjene noge, videli v očeh sledove solza. In temu so se čudili, ker tega niso umevali. „Kdo si in odkod?“

Nad prepadom.

nica... Vsi oni pa, ki so hodili ob meni, so me začudeno gledali. Videli so pač na mojih licih krvave potne srage, videli moje

V vprašanih nekaterih je zvenela le radovednost, a drugi so se s sočutjem obračali k meni.

Jaz pa sem molčal. Čutil sem se ponižanega in osramočenega, ker sem tak zašel v to radostno družbo.

„Tujec je... popotnik... reven romar...“ so govorili drugi ter se smejali. Njihov smeh se mi je z žgočo bolečino zajedal v dušo: kakor bi me ometavali z blatom.

„Kako pa si prišel semkaj? — Glej, tukaj si res tujec.“

„Vidim — oprostite — zašel sem.“

In naglo sem bežal iz cvetočih logov in solnčnih gajev. Spoznaval sem, da to niso poti zame: moja pot je tam zunaj, tam ob strani življenja, kjer ni ne solnca, ne petja ptic, ne veselega smeha, tam zunaj, kjer se v mračni senci otožnih cipres vije neskončni križev pot...

* * *

In spet sem zadel križ na ranjene rame ter stopal po stari stezi. A pri srcu mi je bilo bolno in težko: nisem mogel pozabiti veselih logov in gajev, velikega solnca in radostnega smeha.

In tako mi je postajal križ, ki sem ga nesel, še težji, in pot, ki sem korakal po nji, sem pričel sovražiti. Moja hoja se mi je dozdevala brezplodna, brez cilja in brez smotra. Kdo ve, kje je cilj in konec, kje tihi mir? Nemara ga ne najdem nikoli.

Težke misli so mi silile v dušo. Glej, vse ozračje ob meni je polno mračnih in žalobnih misli; ob poti stojijo in prežé na mene; komaj sem se jim približal, so se v celih tropih vsule náme. Pod njihovo težo mi je klonila glava še globlje; na noge so se mi navesile, da je bil moj korak še težji; za roke so se me oprijemale, da se nisem mogel ne ganiti, ne ob kaj opréti.

Med vsem tem pa mi je v srcu venomer trepetalo veliko kopnjenje po končnem cilju. In ta cilj je bil: mir!

A nikjer ga ni bilo... In tedaj mi je pričel dozorevati v srcu malodušen in grešen naklep: križ vržem v stran, sedem ob pot, zatisnem oči ter zasnivam za vso večnost. Čemu naj hodim po ti neskončni poti, čemu naj nosim težeči me križ! Tja na one svetle

in vesele poti pa ne smem, ker sem tamkaj tujec. Torej v stran s križem, leči in zasnuti v vsevečno nirvano. Mir! — —

* * *

Ob teh malodušnih mislih in naklepih pa zagledam nekoč na sicer tako samotni stezi pred seboj moža. Nesel je tudi križ, a bil je še dosti večji in težji kakor moj; pripogibal je moža globoko k tlom. A glej čudo — od moža in od križa žari čudežna svetloba, kakršne še nisem videl v mističnem mraku cipres: kakor bi goreče solnce stopalo s popotnikom ali pa enakomerno plavalo nad njim.

Vsa pot, vse drevje, vsa okolica je na dolgo in široko razsvetljena in ožarjena.

Kakor bi zagledal zaželjeni cilj pred seboj, sem hipoma začutil v sebi novih moči. Stopil sem hitreje, moj korak je bil krepak in varen. Nisem več hrepenel tja v stran v one sanjave gaje in loge; le za možem s križem in z žarečim solncem je hitelo vse moje hrepenenje.

Stopal sem hitreje in hitreje. A razdalja med tujcem in med menoj se mi je vendarle vedno dozdevala neskončna.

Hipoma sem zapazil v pesku in med kamenjem napol zabrisane stopinje. Bile so kakor okrvavljene; a ko sem pogledal natančneje, sem videl na tleh čudežne rože: med peskom in trnjem so poganjale iz tal ter se rdečile kakor sveža kri.

Ko sem zavzet gledal to čudo, je mož pred menoj ravno zavil za ovinek ceste ter izginil za cipresami. Luč, ki je šla za njim, je še nekaj časa trepetala v ozračju, potem pa polagoma ugasnila.

Pohitel sem, da ga spet zazrem. A ko sem dospel do ovinka ter se ozrl po poti pred seboj, sem jo videl prazno, pusto in otožno.

Iznenaden in ozlovoljen sem postal ter se ogledal naokoli. Ob levi je stalo znamenje, preprost vrlo star križ, s povsem vsakdanjim Zveličarjem. Ob njem sta šumeli dve brezi. Bele veje sta nagibali globoko k Sinu božjemu, kakor bi mu hoteli hladiti

krvaveče rane. Nizko nad obzorom je plavala polna luna; v njenem srebrnem svitu, ki je med vejevjem trepetal čez Odrešenika, se je dozdevalo, da se izmučeno telo giblje, da se oči odklapljajo, se vpirajo v mene, me zró z neskončno ljubeznijo in obenem s tihim očitanjem zavoljo moje malodušnosti in omahljivosti.

Hipoma pa mi je pretreslo vse misli vprašanje:

„Glej, ali ni šel pred menoj ter nesel križ ta, ki je razpet na njem?“

Nekaj hipov sem ves zavzet gledal v obraz Spasiteljev, potem pa sem se kakor brez moči zrušil na rosno zemljo, se oklenil križa ter vzdihnil: „Povej, ali nisi Ti šel pred menoj?“

In glej, s trnjem kronana glava mi je prikimala.

„Ti si šel pred menoj! — In križ si nesel?“

„Nesel — iz ljubezni do tebe.“

„Iz ljubezni do mene! — Da je moj križ lažji . . .“

Kakor v molitvi sem dvignil roke visoko h Križanemu:

„Gospod — Spasitelj . . . verujem v Tvojo vsevečno ljubezen.“

Obraz Odrešenikov se je zasvetil, kakor bi tesno za njim vzhajalo solnce.

„Veruješ?“

„Verujem — z vsem srcem in z vso dušo.“

Lica Gospodova so žarela, kakor bi goredelo na križu opoldanje solnce.

„In kaj ti naj dam za to?“

„Mir — Svoj mir!“

Oko Gospodovo se je še z večjo milino in ljubeznijo vprlo v me. Tiho je odgovoril:

„Pri meni ga vsikdar najdeš.“

* * *

Moj ljubezni polni Bog, v kaj bi pač za težkih dni obračal trudni pogled, če bi Tebe ne poznal?

Kam bi stopala moja nevedna noga, če ne bi videl Tebe, ki neseš križ pred menoj ter načrtavaš z njim i meni mojo pot?

Ob kaj bi se opirala tresoča roka, če ne bi ljubil in častil neznatnega znamenja, nekdanj sramotnega križa ter se ga ne bi oklepал krepko in trdno?

In kje bi iskal tolažbe, odkod bi zajemal miru, ki sem vse dni svojega življenja tako hrepenel po njem, če ne bi bil Ti njega neizčrpljivi vir? —

Sedaj umevam, česar dolgo nisem mogel spoznati in umeti: vsa sreča našega življenja je le v enem, da se namreč križa ne branimo, ampak ga iščemo in z ljubeznijo nosimo.

Nekdaj sem iskal tolažbe pri ljudeh, in srčni mir, sem menil, je doma v veselem smehu onih, ki korakajo tam v pravljicnih logih in gajih pod toplim in radostnim solncem. Sedaj vidim, da sem se v tem varal. In zato tolažbe in miru ne iščem več med šumnim svetom.

A tudi ne obupavam več. Ponižan od življenja, upognjen in potrto od prevar in trpljenja poklekam v tihih nočeh pred znamenje križa, da zaprosim Spasitelja utehe in miru. In glej, ob trepetajoči svetlobi svečini se trpeči obraz Zveličarjev razjasni in omili, oči se mu z veliko, vsevečno ljubeznijo vpró v me, na ustnih mu zatrepeta izraz vseobsegajočega sočutja in usmiljenja, in kakor bi tolažil bolno dete, mi govori nežno in ljubeče:

„Pax!“

In v moje srce tolažilno lije tih mir — mir božji.

